

MiD

Formidlingspuljen

MiD MAGASIN | MUSEUMSFORIDLERE I DANMARK | NR. 29 | OKTOBER 2013

MiD Magasin # 29. oktober 2013
Formidlingspuljen
ISSN: 1904-1721
© Museumsformidlere i Danmark, MID
www.museumsformidlere.dk

Redaktion
Pernille Lyngsø (ansvarshavende)
Birgit Pedersen
Dorthe Godsk Larsen

Layout: Tine Werner
For bagside billede: Mikroliv, © Naturhistorisk
Museum

MiD. bestyrelsesmedlemmer:
Carina Serritzlew (formand)
A N D – Centre for Arkitektur, Ny teknologi og
Design
Tel: 2617 0507 | carina.serritzlew@aarch.dk

Birgit Pedersen (næstformand)
ARoS Aarhus Kunstmuseum
ARoS Allé 2 | 8000 Aarhus C
Tel: 8730 6643 | bp@aros.dk

Pernille Lyngsø
Meaning Making Experience (MMEx)
Frederiks Allé 20B, 3. Sal | 8000 Aarhus C
Tel: 2849 6152 | pernille@mmex.dk

Henrik Sell
Naturhistorisk Museum Aarhus
Wilhelm Meyers Allé 210 | 8000 Aarhus C
Tel: 8612 9777 | sell@nathist.dk

Michael Gyldendal
Danmarks Tekniske Museum
Skoletjenesten Sjælland
Fabriksvej 25 | 3000 Helsingør
Tel: 4922 2611 | mg@tekniskmuseum.dk

Dorthe Godsk Larsen
Koldkrigsmuseum Stevnfort
Østsjælland Museum
Korsnæbsvej 64 | 4673 Rødvig
Tel: 2726 8388 | dgl@oesm.dk

Dorthe Danner Andersen
Medieval Archaeology and Museology
Tel. 42345393 | dorthedanner@gmail.com

MiD Magasinet er udgivet med støtte fra Kultur-
styrelsen

Contents

Leder	3
Carina Serritzlew	
Kunst og psykologisk trivsel	4
Mette Hanghøj	
Learning Museum	6
Tine Seligmann	
Jernkysten.....	10
Sille Radoor Larsen og Mie Marie Vinther Ellekilde	
Kulturelt medborgerskab	13
Lise Sattrup	
Mere end nice	17
Anneli Kunosson	
Kunsten af lære sprog	22
Jesse-Lee Costa Dollerup og Tanya Lindkvist	
Fortællinger fra Gellerup/Toveshøj	25
Danielle Guldmann Sekwati	
Mikroliv.....	31
Pernille Mølgaard Andersen og Henrik Sell	
Nordisk Netværk.....	34
Dorthe Godsk Larsen	
Rio	36
Tine Seligmann og Tanya Lindkvist	
CECA.....	38
MiD Info	39

Projekter fra formidlingspuljen

Leder

Af Carina Serritzlew, formand for Museumsformidlere i Danmark, (MiD).

Der tales om nye brugergrupper, out reach og medborgerskab. Om brugerinvolvering, ikke-brugere og brugerinnovation. Ord, begreber og metoder, der viser de nye veje inden for museernes kultur og praksis både på museerne og i verdenerne omkring dem, dér hvor brugere er. Museerne har flyttet deres fokus fra samlingerne til publikum, men har også gentænkt sig selv som inkluderende institution, der ikke blot holder døren åben, men udvikler formidling gennem en proaktivt stillingstagen til sit publikum – både dem der bruger museerne og dem, der potentielt vil gøre det.

Kulturstyrelsen har siden 2004 administreret en række puljer, som yder tilskud til udvikling af museernes formidling, herunder formidlingsprojekter, nye undervisningstilbud, forskning og brugerundersøgelser. I årene 2007-13 har museerne kunne søge til udvikling og realisering af projekter for flere mio. kr. årligt. Projekterne i dette MiD Magasin, har alle fået støtte fra styrelsen formidlingspuljer. De udmærker sig hver især ved deres kvaliteter og samtidigt tegner de til sammen et aktuelt billede af museernes formidling.

Formidlingsprojekterne har i deres indhold og fokus været betinget af de kulturpolitiske indsatsområder og strategier, som Kulturstyrelsen har udpeget gennem årene, hvilket

har været udmøntet som krav til ansøgninger til puljens midler. Det har betydet, at de projekter, der har opnået støtte, alle understøtter styrelsens overordnet strategi på området, men også, at der gennem årene har været gode formidlingsprojekter, der er faldet på, at de ikke opfyldte disse krav. De projekter, der her præsenteres, er skabt af fagkollegaers kreativitet og faglige kompetencer, og udvikler museerne som demokratiske, vedkommende institutioner med plads til oplevelser, læring og refleksion.

Ville museumslandskabet have set anderledes ud uden formidlingspuljerne? Ja givetvis med større bredde i projekterne. Men vi kan også se, at formidlingspuljerne har bidraget til øget fokus på formidlingsområdet internt på museumsinstitutionerne og udadtil i form af styrkelse af museernes synlighed og relevans for brugerne.

MiD ser det som sin vigtigste opgave at sikre videns- og erfaringsudveksling indenfor museumsfaglig formidling og derigennem bidrage til udvikling af kommende museumsformidlingsprojekter. Vi ønsker med dette temanummer at formidle et udvalg af formidlingspuljens projekter. Vi håber, artiklerne læses som gode eksempler til inspiration og læring, men også kan bruges som afsæt for at udvikle nye projektidéer, til at finde potentielle brugere og samarbejdspartnere blandt andre museer eller med eksterne aktører som f.eks. uddannelsesinstitutioner, kunstnere, kommuner og erhvervsliv.

▲ Kunst og psykologisk trivsel undersøger, hvordan kunstmuseumsbesøg kan have en gavnlig effekt på den psykologiske trivsel.

▲ Deltagerne i Kunst og psykologisk trivsel bliver guidet gennem forskellige kurateringsforløb, hvor de forholder sig til deres eget liv ved hjælp af kunst og design.

Kunst og psykologisk trivsel

– en ny måde at bruge kunstmuseet og kunsthistorien på

Mette Hanghøi, projektleder, Trapholt, mh@trapholt.dk
Kirsten Jensen, publikumsudviklingsansvarlig, Trapholt, irst@trapholt.dk

Kunst og psykologisk trivsel er et samarbejde mellem Kunstmuseet Trapholt, Psykologisk Institut på Aarhus Universitet og Sundhedsområdet i Kolding Kommune. Sammen undersøger vi, hvordan kunstmuseer kan bidrage til og eventuelt fremme den psykologiske trivsel hos befolkningen – både hos den almindelige borger og hos personer med stressrelaterede belastninger. Forventningen er, at ved at tilbyde en kognitiv ramme for museumsbesøget kan det potentielt forebygge og lindre psykologiske udfordringer. I særligt tilrettelagte kurateringsforløb forholder undersøgelsens deltagere sig til deres situation gennem kunsten. Tesen er, at kunsten således kan fungere som et særligt rum, hvor individet kan træde tilbage fra hverdagens problemer og sociale relationer og se på sig selv og sin verden med nye tanker og følelser.

Læring som en aktiv proces

Afsættet for undersøgelsen er blandt andet en konstruktivistisk forståelse af læring, hvor læring ses som en aktiv proces hos den lærende, der ved at reflektere over egne erfaringer og spørgsmål, konstruerer sin egen forståelse af verden. Trapholt har igennem de seneste 10 år benyttet dette greb i outreach projekter, hvor potentielle nye brugergrupper inviteres ind på museet og får aktiv medindflydelse – eksempelvis på kuratering af udstillinger. Dialogen er en gensidig læreproces, hvor brugerne gennem inddragelsen møder kunsten og giver den en personlig mening, der supplerer og spiller sammen med den kunsthistoriske. Inddragelsen af nye brugergrupper (for eksempel stressramte og uvante museumsgængere) har været en forudsætning for Kunst og psykologisk trivsel, men det er imidlertid en ressourcekrævende og udfordrende proces, som fordrer engagement både fra Trapholts og brugernes side.

Rekruttering af deltagere

Trapholts erfaringer fra outreach- og integrationsprojektet Kulturens Kalejdoskop 2011-2012 vidner om, at det er en naiv indstilling at tro, at det bare handler om at ringe til forskellige ønskede brugere og invitere dem indenfor. Så nemt er det ikke. Folk har arbejde, de har travlt med alt muligt andet, og for nogle kan et museumsbesøg være fremmedgørende og decideret ubehageligt, hvis det ikke er en del af ens kulturelle habitus. Samtidig er det vigtigt at have for øje, at alle projekter og tilhørende brugergrupper er unikke, og at metoder fra tidligere projekter ikke nødvendigvis fungerer i lignende projekter. Rekrutteringen af deltagere til Kunst og psykologisk trivsel var på samme måde udfordrende. Vi har som en væsentlig erfaring erkendt, at den største og mest tidskrævende opgave i sådanne projekter ligger i selve forberedelsesfasen, hvor kommunikationen er afgørende: Hvordan skal projektet 'sælges', for at det giver mening; hvor meget skal vi afsløre på forhånd; hvad får deltagerne ud af at være med? Derudover handler det i høj grad om at vise og have respekt for de potentielle deltagere – de er eksperterne og ligger inde med en ekspertviden, som vi, som museum, gerne vil have del i. Sluttelig handler det om at finde de rette rekrutteringskanaler. At annoncere om offentligt orienteringsmøde om undersøgelsen via pressemeddelelser viste sig ikke at fungere optimalt. Jobigen, der er et af Kolding Kommunes tilbud til sygemeldte borgere, har derimod bidraget med kontakt til flere grupper af stressramte. Og så har eksisterende netværk til for eksempel virksomheder vist sig særdeles værdifulde, og herigennem har vi rekrutteret en stor mængde deltagere. Men det har været en tids- og ressourcekrævende proces. De foreløbige konklusioner i forbindelse med rekruttering er derfor: 1) afsæt god tid til rekrutteringsfasen 2) undervurder ikke betydningen af netværk 3) klar, enkel og fyldestgørende kommunikation overfor den ønskede brugergruppe er essentiel.

Den praktiske udførelse

Med deltagerne endelig rekrutteret står vi over for den praktiske udførelse af undersøgelsen, hvor kunstens evne til lindring og restituering undersøges. Metodemæssigt er vi inspireret af Lotte Darsøs innovationsdiamant, hvor innovation opstår i et samspil mellem viden, ikke-viden, konceptualisering og relationer. Kunst og psykologisk trivsel er et mødested for deltagernes personlige viden og Trapholts institutionelle viden – samt den gensidige "ikke-viden" begge parter har om hinanden.

Kurateringsprocessen er den nye relation, som udfordrer konceptet for den klassiske kunsthistoriske udstillingspraksis og kunstforståelse. Den viden deltagerne kommer

med om sig selv og den kunstfaglige viden befrugter og påvirker hinanden i en iterativ proces.

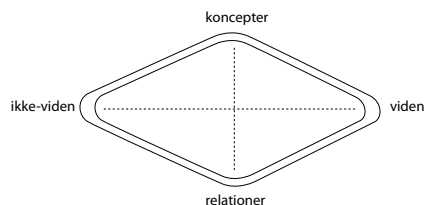
Kunsten som en stærk katalysator

Erfaringer fra tidligere projekter viser, at kunstværker kan fungere som en meget stærk katalysator for personlige fortællinger om følelser, tanker og liv. Så vores forudgående overvejelser gik især på, hvordan vi finder den rette balance og potentielle vekselvirkning mellem de to former for viden. Hvordan sikrer vi, at deltagerne i projekter ikke udelukkende genfortæller deres egne historier og opfattelser, men at den kunstneriske og historiske viden og erfaring er med til at bringe deltagerne videre, ved at perspektivere og udfordre deres fortællinger? Hvordan sørger vi for, at de kunstfaglige elementer supplerer og perspektiverer uden at hæmme deltagernes lyst til at bidrage og dele fortællinger?

De foreløbige erfaringer med Kunst og psykologisk trivsel er, at selv de deltagere, der på forhånd har en skeptisk tilgang til kunsten som fænomen og ikke havde et mærkbart forudgående kunstforbrug, efterhånden som seancerne skrider frem, af sig selv begynder at efterspørge det kunstneriske modspil. Efter at have arbejdet med værkerne, forholdt sig til dem og vurderet dem ad flere omgange, opstår der hos de fleste en naturlig nysgerrighed efter at få del i kunstnerens tanker og ideer. Spørgsmålet er så, hvordan og hvornår det er det rette tidspunkt at inddrage denne viden.

Et væld af fagligheder

Indtil videre har vi ikke knækket nødden helt endnu. Men vi fortsætter undersøgelsen i efteråret 2013. Svaret er dog måske, at der ikke er et endegyldigt svar. Den præcise fremgangsmåde varierer alt efter hvilken gruppe eller person, man har med at gøre. Arbejdet med nye brugergrupper kræver derfor museumspersonale med flere forskellige fagligheder: Dybdgående kendskab til kunsthistorien, til museets samling og de enkelte værker, formidlingskompetencer samt veludviklet mellemmenneskelig og social intelligens og forståelse.

Lotte Darsøs innovationsdiamant er det metodemæssige udgangspunkt for Kunst og psykologisk trivsel. Kilde: Darsø 2001.

- ▶ Studerende forbereder undervisningsforløb om adfærdsbiologi på fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg.
© Ragnhild Skov

Learning Museum

- projekt Learning Museum 2011-2013

Tine Seligmann, museumsinspektør og projektleder på Learning Museum, Museet for Samtidskunst, tine@sam-tidskunst.dk

Synlighed, kommunikation og videndeling

Learning Museum 2011-2013 er et nationalt samarbejdsprojekt mellem 26 museer (kultur- og naturhistoriske museer og kunstmuseer) og 13 læreruddannelser. Målet er at styrke samarbejde mellem museer, læreruddannelser og skoler. Det skal nås gennem et brugerinddragende fokus, hvor lærerstuderende inddrages som ressourcepersoner i museernes undervisningsafdelinger. Synlighed, kommunikation og videndeling står i centrum for projektets bæredygtighed.

Synlighed, synlighed og synlighed igen. Synlige dokumenterede resultater, produkter, artikler, undervisningsforløb og evalueringsprocesser sparker processen i gang. Måltrettet facilitering af møder, workshops og offentlige seminarer skaber rum for udveksling af viden og erfaringer internt og eksternt i et projekt. Det involverer, aktiverer og motiverer.

Processen er målet

I projekt Learning Museum har vi gjort processen til vores mål. I projektperioden er vi kommet i mål rigtig mange gange og vi gør det stadig. En aftale kommer på plads, en kontakt knyttes, et undervisningsforløb gentages, en studerende kommer i praktik, en artikel offentliggøres på hjemmesiden, et nyhedsbrev går i luften, en evaluering diskuteres. Synlige resultater, store som små, skaber motivation og viden, der deles skaber bæredygtighed i mange led, før under og efter det synlige produkt ligger der. Det sker både hos den enkelte, hvor produktet udklækkes og

rodfastes og hos den anden eller fællesskabet, hvor det spejles og formes i et nyt blik. Lad os kalde det Lifelong Learning.

Når en faglighed krydser sit spor

Al den proces tager tid, tid og tid igen. Det er et grundvilkår og vores største udfordring. Men tid skaber også tætte relationer og forståelse for hinandens verdener - over tid. Og det er nemlig vores anden store udfordring, at lære og forstå hinandens verdener; at turde lukke den verden, man ikke kender, ind og stole på at det går nok alligevel - vi er i en proces. Måden projektet grejes i Aalborg er ikke den samme som i Esbjerg eller Vordingborg, for vi er mennesker, personligheder og fagligheder. Der er store forskelle på mål og værdisæt på de enkelte institutioner, både museerne imellem, læreruddannelserne imellem og naturligvis mellem læreruddannelserne og museerne. Men det er lige præcis her styrken ligger, og det er i den gryde, nye ideer koges og smages til i et koncept, hvor vi kan fastholde de gode kontakter og udviklingsmuligheder.

Kommunikation og evaluering fra Day One!

Projektets kommunikations- og evalueringsstrategi har fra Day One været en vigtig del af den løbende implementering og en bestræbelse på at gøre projektet bæredygtighed. Omdrejningspunktet har været at tænke projektet som et koncept alle kan forholde sig til og drage erfaringer fra. Et koncept ikke kun for projektdeltagerne og de involverede institutioner, men for alle landets museer og læreruddannelser. Derfor har vi helt fra projektstart haft en offentlig hjemmeside, tematiske nyhedsbreve og en facebookgruppe. Her finder man undervisningsforløb, artikler og videointerviews med projektdeltagere og studerende. Det har ikke været svært at få opdateringer ind i

disse fora. Den offentlige synlighed med fokus på viden-
deling har gjort alle deltagere bevidste om deres mål og
motiveret dem til at omsætte deres erfaringer i "formidl-
bare" produkter.

I projektet har vi en evaluator. Hun har været og er meget
værdifuld i tilrettelæggelsen af en procesunderstøttende
evalueringsplan, der hele tiden har taget temperaturen på
what works? Alle samarbejdsforløb, projektdeltagere og
studerende er løbende blevet evalueret.

Selv om de "problemer" projektet er stødt på såsom tid,
intern kommunikation m.v., ikke er kommet som en over-
raskelse, så er de blevet formuleret og taget under lup af
vores evaluator.

Hun er fløjet over projektet og har hjulpet os på vej med
konstruktive redskaber og analyser af det, vi nogen gange
selv har svært ved at se i et bredere perspektiv. På den
måde har vi hele tiden bevæget os et skridt nærmere bæ-
redygtighed og realistiske forventninger til produktet og
samarbejdsrelationerne i stedet for at sidde med en flad
rapport, når vi alle er fløjet fra reden.

Hvem skal så lære hvad og af hvem?

Handler det hele så bare om projektledelse, kommunika-
tion og synlighed? Learning Museum er ikke et revolutio-
nerende nyskabende projekt i sig selv, men projektet har
skabt en ramme for udvikling af samarbejdsformer og
netværk mellem museer og uddannelsesinstitutioner, som
hidtil ikke har været etableret. Lærende partnerskaber –
måske er det her, det nyskabende ligger: at insistere på og
fastholde, hvordan gør vi det her sammen og ikke hver for
sig. Hvilken værdiforøgelse ligger der i at tingene udvikles
i fællesskab? I Learning Museum er det et brugerinddra-
gende fokus, der binder samarbejdspartnerne sammen
og skaber rammen. I dette projekt er det de lærerstude-
rende, der er "brugerne", d.v.s. dem der står i centrum for
mødet på museet. De ses i projektet som centrale res-
sourcepersoner, der skal være med til at udvikle museer-
nes undervisningsafdelinger. Alt imens deres kompetencer
og viden om det eksterne læringsrum vokser, udfordres
vi på museerne i vores traditionelle handlingsmønstre. Og
hvis vi lige skal tage endnu en udfordring, så ligger den her:

▲
Workshop i Den Fynske landsby, hvor studerende fra historie og religion tilrettelægger Apps om bondekulturen. © Tine Seligmann

at vi fra museerne side ikke bare fortsætter, som vi plejer, nemlig med at fortælle om alt det, vi er gode til og føler os trykke ved, men at vi inddrager den kreative viden og de ideer, som de studerende kommer med. Det skaber et andet møde og en anden undervisningssituation. Hvis det lykkes og museumsunderviseren kaster et nyt lys på sin undervisning, vil den kommende lærer også gribe mødet med museet an på en meget mere aktiv måde, der i sidste ende vil komme danske skoleelever til gode. Det er en win win situation, der rækker langt videre end som så. For rundt om den studerende har vi lærerunderviserne, der får lejlighed til at bruge museernes rum til at omsætte den teori i praksis, de har svært ved at tydeliggøre på læreruddannelserne. På museerne får de samtidig øje på de tværfaglige potentialer, når de i samarbejde med kollegaer fra andre fag mødes i "museumsdidaktikken". I projektet arbejder vi således på mange planer samtidig. Lokalt i den enkelte institution, regionalt mellem institutionerne og endelig nationalt, hvor vi alle sparker ind i den store videndingskasse, så projektet kan løfte sig ud over rampen.

Afdæk eksisterende netværk og resourcepersoner

Det brugerinddragende fokus er eksemplarisk i sin form og kan overføres til andre målgrupper eller brugere, så også disse målgrupper kan få glæde af et tværkulturelt og tværfagligt samarbejdsnetværk grundskole, læreruddannelse og museer imellem. Her kan eksempelvis grundskolerne involveres i samarbejder, hvor de professionelle lærere eller den enkelte elev kan blive ressourcepersonen og katalysator for det store netværk, som knytter sig til dem.

Det handler nemlig også om at afdække eksisterende netværk, og her vil man kunne finde spor på kryds og tværs mellem skoler, læreruddannelser og kulturinstitutioner/museer, som kan udbygges og fastholdes: Eksterne og interne, formelle og uformelle, sociale og faglige, individuelle og organisatoriske. Museer, læreruddannelser og skoler skal altså ikke til at opfinde nye netværk, men i højere grad arbejde med eksisterende netværk og samarbejdsrelationer. Vil det så sige, at man bare skal finde sit netværk og så kører det! Nej, nej og igen nej. Ligegyldigt hvor erfarne

- ▶ I projektgruppen holder vi to workshops om året, hvor vi diskuterer mål, strategi og evaluering i projektets forskellige faser. © Tina Madsen

- ▶ Workshop på Arbejdermuseet i København, hvor et geografihold forbereder sig på udstillingen om industrialiseringen i Danmark. © Ditte Marie Pagaard

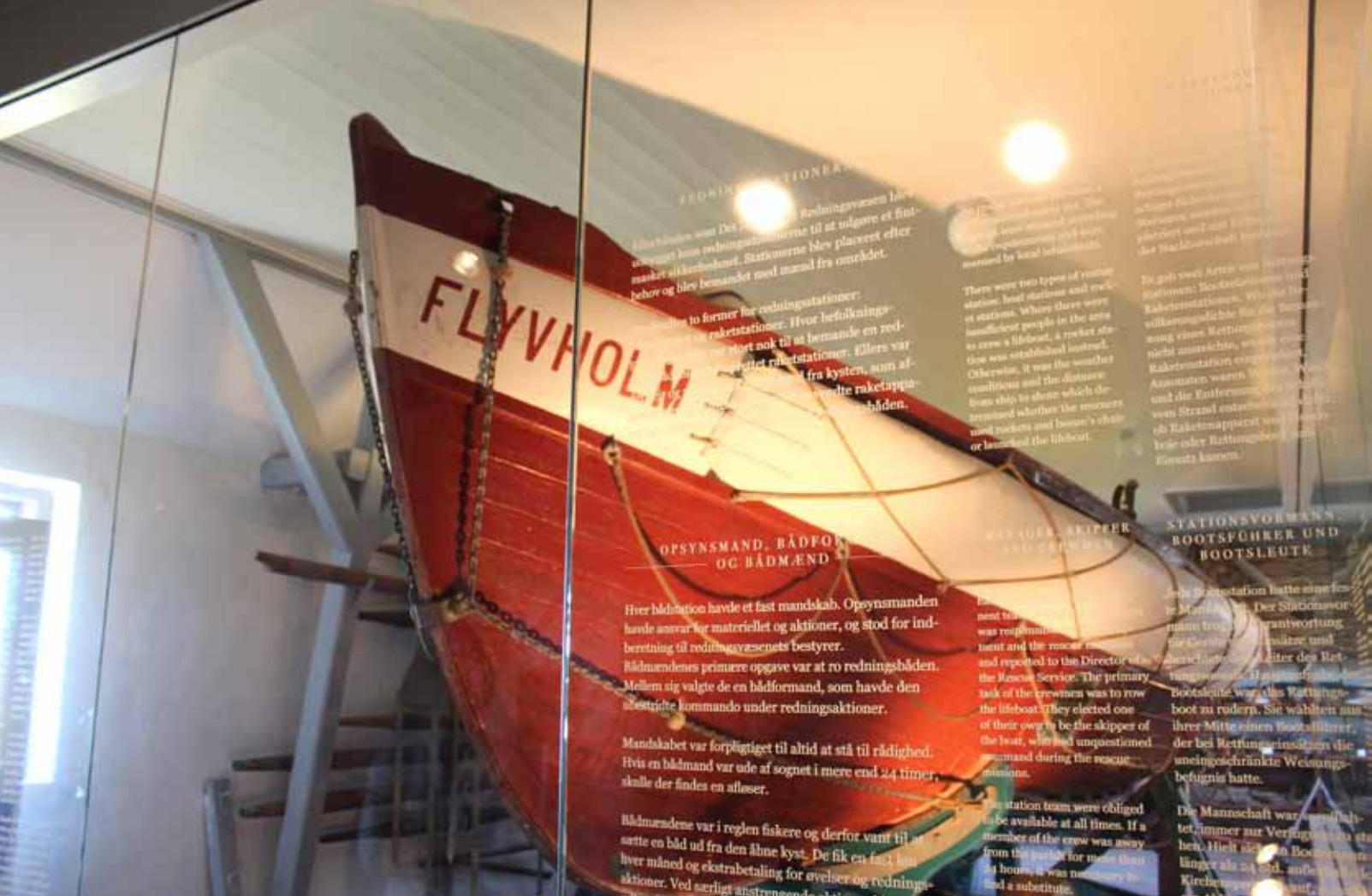
institutionerne er i samarbejdsrelationer, kræver netværk og samarbejdsprocesser løbende facilitering. For når motivationen og drivkraften ligger i synlighed, kommunikation og proces, så skal dette konstant underbygges og fremelskes. Måske er det også derfor, vi så ofte ender ud med projekter og netværk, der falder til jorden, fordi vi ikke erkender, at der er nogen, der skal holde hjulene i gang, at vi skal have en ramme og en konkret sag at netværke omkring.

Hvordan?

Et vigtigt og afsluttende mål for projekt Learning Museum er at videregive vores erfaringer, vores koncept: Hvordan gør vi det her? Hvordan planlægger man undervisningsforløbene? Hvordan skal de studerende inddrages? Hvordan

skal sammenhængen mellem undervisningen på læreruddannelsen og på museet fordeles? Hvornår og hvordan skal de deltagende institutioner mødes? Der vil således som resultat og afslutning på projekt Learning Museum ultimo 2013 foreligge anbefalinger til samarbejdsformer og netværk gennem en praksismanual og en artikelsamling. Der vil også foreligge en afsluttende evalueringsrapport, som medtager samarbejdsformer, undervisningsforløb, produkter og praktik m.v. Dette vil være vigtige dokumenter og redskaber i den videre implementering lokalt, regionalt og nationalt. Ikke mindst vil der i hele Danmark sidde en lang række trænedede samarbejds-ambassadører du til enhver tid kan kontakte! Se mere på www.learning-museum.dk

Projektet er støttet og finansieret af Kulturstyrelsen. Museet for Samtidskunst er projektejer.

Jernkysten

– de indledende øvelser til et digitalt formidlingsprojekt

Sille Radoor Larsen, projektleder, Lemvig Museum, srl@lemvigmuseum.dk, Mie Marie Vinther Ellekilde, projektleder, Meaning Making Experience, mie@mmex.dk

Med støtte fra Kulturstyrelsens Formidlingspulje 1 kunne Lemvig Museum i år lancere "Jernkysten". Projektets hovedfokus har været, at gøre Flyvholm Redningsstation på Harboøre tilgængeligt for besøgende og at flytte formidlingen af rednings- og strandingshistorien ud på kysten. Projektet handler om at skabe et formidlingssamspil mellem redningsstationen og den 40 km lange kyststrækning, hvor de dramatiske begivenheder fandt sted.

Baggrund for projektet

Flyvholm Redningsstation har i en årrække været et udstillingssted under Lemvig Museum, men har kun været åben for publikum i juli-august, hvor lokale spejdere sørgede for billetsalget. Den gamle redningsstation stod stort set, som den blev forladt; fuldt udstyret med redningsraket, tov, redningsveste og selve redningsbåden. Nogle få plancher fortalte om redningsudstyret og mandskabet pligter. Målet med projektet Jernkysten var at gøre Flyvholm Redningsstation tilgængelig for publikum året rundt og udnytte digitale formidlingsformer til at formidle strandingshistorien; to ønsker Lemvig Museum havde haft i rigtig lang tid.

Kystens strandingshistorier er dramatiske og bør fortælles der, hvor de fandt sted. Derfor opstod ideen om at skabe en sammenhængende formidling, fra Kystcentret i Thyborøn, hvor man kan se Lemvig Museums udstilling om fregatten Alexander Nevskij, over Flyvholm Redningsstation til Bovbjerg Fyr og videre ned til Strandingsmuseum St. George i Thorsminde.

Indledende øvelser til projektet

Lemvig Museum tog i foråret 2012 kontakt til Meaning Making Experience (MMEx) og inviterede i april samme år til en indledende idégenereringsworkshop. Formålet var at få input til, hvordan museets ideer kunne omsættes til digital formidling. Udover repræsentanter fra museet og MMEx deltog en kulturkonsulent fra Lemvig Kommune samt repræsentanter fra Strandingsmuseet, Animationsskolen i Viborg og forskningscenteret CAVI, Aarhus Universitet. Workshopen skulle blandt andet generere viden om og ideer til, hvilke digitale løsninger, der fandtes og kunne bruges til formidling på Flyvholm redningsstation og på kyststrækningen. Samtidig skulle de fælles ideer konkretiseres hen imod et samlet formidlingskoncept. Sidst, men ikke mindst, skulle workshopen gøre museet i stand til at skaffe finansiering til selve projektet.

Projektets målgruppe

Forud for workshopen havde Lemvig Museum udpeget målgruppen: Turister og fastboende i Nordvestjylland. Vestkysten har mange turister om sommeren, men de store sommerhusområder trækker også en del helårsturisme. Der blev derfor lagt vægt på at den nye formidling blev en appellerende oplevelse på kysten hele året rundt. Turisterne i området er primært danskere, tyskere, hollændere og nordmænd, hvilket satte nogle specifikke krav til formidling på en række forskellige sprog. På workshopen blev der enighed om, at projektet skulle afprøve et formidlingskoncept med tre digitale "kanaler": En digital installation på Flyvholm Redningsstation, en mobil oplevelse langs med kysten og et online website med uddybende historier. Udfordringen i konceptet var at skabe sammenhæng mellem de tre oplevelser. De tre dele skulle både kunne virke hver for sig og kunne bruges før, under og efter et besøg.

Krav til formidlingsløsningen

Som en del af problemstillingen skulle projektet på et overordnet plan undersøge, hvordan digitale virkemidler og løsninger kan medvirke til at gøre ubemandede udstillingssteder tilgængelige for et større publikum. Rammen for den efterfølgende proces blev formuleret således: 1) formidlingsløsningen skulle indgå i en museal kontekst, 2) redningsstationen skulle kunne fungere som et ubemandet udstillingssted, 3) formidlingen skulle foregå på den 40 km lange kyststrækning mellem Thyborøn til Thorsminde, 4) konceptet skulle være en oplevelse og skulle kunne bruges aktivt i markedsføringen af Jernkysten og 5) konceptet skulle indbefatte en tilstedeværelse på nettet. Netop problemstillingen omkring ubemandede udstillingssteder havde en særlig interesse for MMEx, idet mange andre museer står over for lignende udfordringer. Lemvig Museum og MMEx fandt derfor fælles fodslaw og indgik i forhandling om et samarbejde. Målet var i første ombæring en ansøgning til Kulturstyrelsens formidlingspulje 1 – udvikling af museernes formidling.

Kvalificering af projektet

MMEx arbejder i høj grad med interaktive processer i forbindelse med digitale formidlingsprojekter på museer. En afsendt ansøgning betragtes ikke nødvendigvis som en afsluttet proces, men mere som en delleverance i projektets udviklingsproces. Frem for at afvente svar fra bevillingsgiver er det vigtigt, at processen ikke går i stå – at motivation og momentum holdes. Ansøgningen til Kulturstyrelsen betød, at der nu var konkrete ideer på bordet og etableret en ramme for projektet. Næste skridt var at få kvalificeret idéprocessen omkring Jernkysten yderligere. Dette foregik i forbindelse med MMEx' Kick Off-seminar i slutningen af maj. På seminaret blev idéoplægget til Jernkysten fremlagt for andre museer og formidlingsfaglige personer, som diskuterede oplægget og derigennem kom med fagligt kvalificerende input til det videre forløb.

I juli gik projektet Jernkysten igennem hos Kulturstyrelsen, men kun med en delvis finansiering. Derfor ansøgte Region Midtjylland om de resterende midler. I forhold til denne ansøgning var responsen fra Kick-off seminaret med til at kvalificere projektet yderligere og også denne ansøgning gik igennem. Projektet Jernkysten kunne derfor påbegyndes pr. 1. september 2012. Herefter gik arbejdet med at gøre Jernkysten klar til en udbudsfasen. Indledningsvist afholdtes en co-creation i regi

▲
Lancering af Jernkysten på Flyvholm Redningsstation

af SharePlay. Formålet var at samle interessenter omkring Jernkysten og sætte dem sammen med folk fra den audiovisuelle branche med henblik på at udvikle og konkretisere de 2-3 råskitser af tiltag, som var udviklet på de forudgående workshops. Desuden var der fokus på at finde mulige match mellem projektet og deltagerne.

Resultatet af workshoppen var at en del af forudsætningerne for den digitale løsning blev konkretiseret; etablering af wifi på redningsstationen, afskærmning af genstande, lyd- og lysinstallation på redningsstationen, gameplay med fokus på strandinger med mere.

Udbud

Efter en udbudsrunde med 10 tilbudsgivere fik Redia A/S opgaven. Projektet blev lanceret den 12. juni 2013 med en betaversion, som er blevet testet henover sommeren. Næste skridt var et større evalueringsarbejde omkring udviklingsprocessen og selve den digitale løsning. Projektet har været Lemvig Museums første store satsning på digital formidling og ét af MMEx' første projekter. Det tætte samarbejde har været spændende og udbytterigt, og der er gjort en masse erfaringer, som både museet og MMEx gerne deler.

Fakta

Lemvig Museum er et selvejende, statsanerkendt lokal-museum. Redningsvæsen og strandingshistorie har været en fast del af museets arbejdsområde siden dets etablering i 1931. Jernkysten bygger derfor på en enestående samling af genstande, fotos, beretninger og kildemateriale indsamlet på Lemvig-egnen.

Meaning Making Experience (MMEx) samarbejder med og understøtter museerne i at skabe digitale formidlingsprojekter og er organiseret som en projektorganisation med Museum Østjylland som juridisk ansvarlig. MMEx er støttet af Kulturstyrelsen og Region Midtjylland.

Titlen "Jernkysten" henviser til en beskrivelse af Den jyske Vestkyst, som findes i Danske Lods fra 1866. Her hedder det at: "Denne kyst er en jernkyst, uden havne og tilflugtssteder." Den sandfyldte brænding kunne slå et skib til vrag på ingen tid, og søfolkenes overlevelse var derfor afhængig af de mennesker, som levede på kysten.

Kulturelt medborgerskab

Rum for medborgerskab?

Lise Sattrup, Statens Museum for Kunst,
lise.sattrup@smk.dk

Hvordan kan museer og kulturinstitutioner spille en stærkere rolle som demokratiske dannelsesinstitutioner i det 21. århundrede? Hvordan kan aktiv deltagelse, selv-refleksion og flerstemmighed integreres i museernes praksis og skabe rum for kulturelt medborgerskab? Dette er blot et uddrag af de spørgsmål, der var afsættet for det tvær-

museale projekt "Museer og kulturinstitutioner som rum for kulturelt medborgerskab" og for mit forskningsprojekt.

Projektet 'Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab'

Ti museer og kulturinstitutioner har de sidste par år afprøvet, hvordan de kan skabe rum for medborgerskab gennem nye kuraterings-, formidlings- og undervisningspraksisser med afsæt i begreberne 'deltagelse', 'flerstem-

- ◀ ▶ Fotos er fra kortfilm af Yusuf Camur, Ossama Hajji, Ramadan Karandja, Samiullah Salethi, Mert Teksen og billedkunstneren Tina Enghoff om Folehaven, de unge og deres omgivelser.

mighed' og 'selvrefleksion'. Alle de deltagende institutioner har udviklet caseudstillinger og formidlingstiltag baseret på de tre begreber. Deltagerne repræsenterer et bredt genstandsfelt fra kulturhistorie til kunsthistorie og musik, fra nyklassicistiske skulpturer til installationskunst og har på meget forskellig vis udviklet og undersøgt deres formidlingspraksis med afsæt i de tre ovenstående begreber. Arbejdet med begreberne har fordret et styrket samarbejde med brugere og ikke-brugere, men også muliggjort nye samarbejdsformer internt på museerne og kulturinstitutionerne.

Medborgerskab

Medborgerskab beskrives ofte som bestående af fire komponenter: rettigheder, pligter, deltagelse og identitet. I dette projekt har fokus været på deltagelse og identitetskabelse som den engelske sociolog Gerard Delanty også fremhæver som væsentlige aspekter ved kulturelt medborgerskab. Begrebet flerstemmighed er baseret på den russiske sprog- og kulturteoretiker Mikhail Bakhtin.

Bakhtin er interesseret i, hvordan mening konstrueres i konfrontationen mellem mange stemmer. At skabe plads for de mange stemmer afspejler sig også i projektets samarbejdsformer og ønsket om at styrke dels samarbejde med brugere, samt samarbejde mellem undervisning og kuratering på et internt plan. Deltagelse har fundet sted på flere forskellige planer. På Københavns Museum deltog borgerne både i udvælgelse af genstande gennem en række workshop forskellige steder i København, samt i betydningstilskrivelsen af genstandene. Hver genstand blev beskrevet både af en arkæolog fra museet og af en af hverdagens eksperter, og endelig kan brugere deltage i mødet med genstandene på udstillingen "Fortiden under os". Her inviteres brugerne til at røre, tegne og beskrive en række genstande. Herved bliver brugernes betydningsdannelser også en stemme i udstillingen. Eller som i Nikolaj Kunsthall hvor en gruppe unge drenge fra Folehaven i samarbejde med billedkunstner Tina Enghoff producerede kortfilm som et bidrag til videokunsthifestivalen 'FOKUS' i Nikolaj Kunsthall. Drengene deltog både i kunstproduktionen samt i formidlingen af deres film i Nikolaj Kunsthall.

Fra projekt til ph.d. Kulturelt medborgerskab som kernebegreb

Fokus for mit forskningsprojekt er i overensstemmelse med projektet at undersøge på hvilke måder udstillinger og undervisning baseret på deltagelse, flerstemmighed og selv-refleksion bidrager til eller/og skader kulturelt medborgerskab. Samt hvordan museer kan styrkes som rum for medborgerskab. Delanty sonderer mellem den dominerende liberale medborgerskabsdiskurs disciplinerende medborgerskab og kulturelt medborgerskab. Disciplinerende medborgerskab handler om at lære om deltagelser, rettigheder, pligter med det formål at disciplinere individet, hvorimod kulturelt medborgerskab handler om identitetsdannelse gennem inddragende læreprocesser. Hvor man lærer om deltagelse gennem deltagelse osv.

Forskningsprojektet

Forskningsprojektet er baseret på aktionsforskning og har derfor både et mål om at skabe ny viden og skabe forandring. Som aktionsforsker har min rolle i projektet været at sætte læreprocesser i gang for deltagerne, samtidig med at jeg undersøger læreprocesserne. Jeg har derfor ikke blot selv foretaget deltagerobservationer i udstillingerne, men også inddraget mine kollegaer i empiri-produktionen.

Forundersøgelse

I efteråret 2012 foretog jeg en mindre undersøgelse i caseudstillinger på fire af de deltagende museer (ARKEN, Thorvaldsens Museum, Designmuseum Danmark og Statens Museum for Kunst). Undersøgelsen var baseret på deltagerobservationer fra et bruger-perspektiv. I denne undersøgelse observerede jeg både børn og voksne samt brugere og ikke-brugere. Inspektører og undervisningsansvarlige fra de deltagende museer og jeg foretog ca. 30 deltagerobservationer. Disse observationer pegede på følgende aspekter som væsentlige for brugernes oplevelse af en inkluderende læreproces:

Genkendelighed: at der var noget genkendeligt enten i tema, værk, tekst eller lignende

Intentioner: at der var klare intentioner fra museets side. Brugere forstod ofte ikke hensigten med udstillingerne og undervisningen.

Deltagelse: at det var muligt at deltage og blive inddraget i betydningstilskrivelser mm.

Personligt møde: det personlige møde med medarbejdere på museet

Plads til forskellighed: muligheder for at være bruger på forskellige måder, blev også fremhævet som væsentligt.

Det for mig mest interessante ved denne lille forundersøgelse var, at det var de samme aspekter som både børn og

voksne fremhævede og ikke mindst, at disse var væsentlige for både de brugere, der kom ofte på museer, og de, der sjældent benyttede sig af disse kulturtilbud.

Hvordan styrkes Museer og Kulturinstitutioner som rum for kulturelt medborgerskab?

I mine fremtidige observationer har jeg valgt at fokusere på børns (6-12 år) oplevelse af udstillinger og undervisningsforløb på Københavns Museum, J.F. Willumsens Museum og Statens Museum for Kunst. På baggrund af deltagerobservationer undersøger jeg fra et børneperspektiv forskellige udstillinger og undervisningsforløb, der alle er baseret på deltagelse, flerstemmighed og selv-refleksion. Jeg undersøger på hvilke måder udstillinger og undervisning baseret på deltagelse, flerstemmighed og selvrefleksion bidrager til og/eller skader kulturelt medborgerskab. Projektet 'Museer og Kulturinstitutioner som rum for medborgerskab' havde fokus på 'inreach' som et væsentlig parameter for at outreach muliggøres. Så det væsentlige var ikke blot de tiltag museerne afprøvede, men også den læreproces der fandt sted. Inspektørerne og de undervisningsansvarliges læreprocesser og praksis kobles med børnenes læreprocesser og skaber grundlaget for at undersøge, hvordan museer og kulturinstitutioner kan styrkes som rum for medborgerskab.

Fakta

De involverede museer og kulturinstitutioner var ARKEN Museum for Moderne Kunst, Designmuseum Danmark, J. F. Willumsens Museum, KØS Museum for kunst i det offentlige rum, Nikolaj Kunsthall, Statens Museum for Kunst, Thorvaldsens Museum, Københavns Museum, National Museet og desuden Musikken i Skoletjenesten i samarbejde med Det Kongelige Teater. Projektet 'Museer og kulturinstitutioner som rum for medborgerskab' er støttet af Kulturarvsstyrelsen og gennemført i samarbejde med Skoletjenesten på Sjælland. Projektet varede fra september 2011 – juni 2013. I februar afholdes et seminar i forbindelse med udgivelsen af en antologi baseret på følgeforskerne George Hein, Olga Dysthe og Claus Haas perspektiver på projektet samt deltagernes refleksioner over deres praksis og forandringer.

Ph.d. studiet

Ph.d.en er samfinansieret af Kulturstyrelsen, SMK og Institut for Samfund og Globalisering på RUC. Projektperiode: Juni 2012 – Juni 2015. Hovedvejleder: Hanne Warming, Professor Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet. Bivejleder: Helene Illeris, Professor Agder Universitet, Norge.

▲
Foto 1 / I samarbejde med "4300 Agervang" og Center for Kultur og Udvikling afholdte vi i uge 41 en Rap Workshop med kunstnere fra Egypten. © Asge Hansen

Mere end nice

Om at gribe den og hvad man lærer af det

Anneli Kunosson, museumsformidler, Holbæk Museum, aku@holbmus.dk

Måske genkender du billedet fra Kulturstyrelsens årsrapport? Det er taget i forbindelse med, at vi på Holbæk Museum afholdte en Rap Workshop i projekt "Mere end nice - fra medproducent til medarbejder". Formålet med projektet, som var en del af et større projekt om mangfoldighed og unges identitet, var i samarbejde med marginaliserede unge fra Vangkvarteret at lave en udstilling om, hvordan det er at være ung i Vangkvarteret. Som en del af projektet tilbød vi de unge lønnet arbejde som værter i udstillingen. Projektet var inspireret af tanken om, at brugernes stemmer både kan puste nyt liv og skabe ny viden i forhold til museets virke og en vision om at fremme unges muligheder til et aktivt medborgerskab i deres hverdagsmiljø.

Pinlige, platte jokes og udbytte af historier

De unge har fortalt, at de i begyndelsen ikke tog projektet seriøst, men at de synes, det var dejligt, at vi troede på dem. De var overraskede og stolte over, at udstillingen blev så flot. De syntes, det var sjovt at arbejde som udstillingsværter og var begejstrede for, at de fik forskellige historier fortalt af de gæster, der besøgte udstillingen.

De unge lærte mange nye mennesker at kende i løbet af projektet og de synes helt overordnet, at det var sjovt at arbejde på museet - særligt fordi her også kommer "danskere". En af de bedste ting ved arbejdet som udstillingsværter var dog personalets eftermiddagspause, hvor de fleste af dem for første gang oplevede, hvordan danskere snakker med hinanden ("pinlige, platte jokes"). Det at få indsigt i en almindelig dansk hverdag blev meget værdsat af de unge.

- Foto 2 / De unge piger som deltog i Summercampen viste sig være en alt for stor pædagogisk udfordring til at vi kunne have dem med i udstillingsprojektet. Fotograf Anneli Kunosson

Summercamp (foto 2)

Forud for projektet afholdt vi i samarbejde med "Projekt 4300 Agervang" en Summercamp, hvor de unge fra Vangkvarteret var på studiebesøg på andre museer for at se, hvordan de havde lavet udstillinger. Summercampen var åben for alle unge i Vangkvarteret. Tanken med Summercampen var, at vi skulle finde de unge, som ville være med i udstillingsarbejdet. Desværre viste det sig, at der gennemgående var stor udskiftning blandt de deltagende drenge. Kun en dreng var med i hele forløbet. Og den kerne af unge piger, som i princippet deltog i hele campen, viste sig at være en alt for stor pædagogisk udfordring til, at vi kunne have dem med i udstillingsprojektet. Derfor indledte vi udstillingsprojektet med at headhunte nye piger og drenge, som gerne ville være med.

Carpe Diem (foto 3)

Projektet har været undervejs i lang tid i vores tanker på museet, men blev pludselig og meget hurtigt til virkelighed. Nogle møder i provinsen mellem de lokale aktører og en hurtig ansøgning til Kulturstyrelsen (som måske ikke var helt gennemtænkt) gav pote og finansieringen til projektet var en realitet. Det handler om at gribe muligheden, når den er der, og prøve at få det bedste ud af det. Set i bakspejlet er der nok nogle ting, vi skulle have gjort anderledes:

Til at begynde med skulle vi have lyttet til, hvilke erfaringer, andre museer har gjort sig med lignende projekter. Havde vi gjort det, havde vi sikkert haft en anderledes tidsplan. Vi havde blandt andet alt for kort tid til at forankre projektet, såvel internt blandt museets ansatte og frivillige, som eksternt blandt de unge og ansatte i "Projekt 4300 Agervang". F.eks. sagde en af pigerne i Summercampen, at hun ikke kunne forstå, hvorfor jeg deltog. Det var en advarsel, vi burde have lyttet til. Som projektleder har jeg mange gange måtte forsvare projektet i forhold til museets virke for museets ansatte og frivillige.

Der skulle også have været flere medarbejdere fra museet med i projektet. Jeg har som projektleder i princippet ikke haft mulighed for at holde fri i projektperioden, da det kun var mig, som kendte de unge. Hver gang jeg holdte fri og de unge var på museet, så skete der noget, som jeg skulle følge op på, når jeg kom tilbage. Det kom bag på os, at de unge havde svært ved at arbejde alene. Vi havde slet ikke taget højde for, at hver gang de unge arbejdede på museet, så kostede det mindst lige så mange personaletimer for museet.

Pres fra interessenter og medier (foto 1)

Lad mig vende tilbage til billedet fra Kulturstyrelsens årsrapport. Det er, som jeg fortalte tidligere, taget i forbindelse med, at vi på Holbæk Museum afholdte en Rap Workshop i projektet. Som et led i workshoppen ville vi arbejde med, hvordan deltagerne kunne bruge rap som en fortælling om deres egen dagligdag og deres personlige historie med afsæt i projektet. Ved slutningen af workshoppen var tanken, at rap-teksterne skulle indspilles og bruges i udstillingen, hvis de unge havde lyst. Det var Holbæk kommune, som finansierede Rap Workshoppen og derfor var der fra kommunens side et ønske om, at museet skulle udsende en pressemeddelelse. Det gjorde vi og fik samme dag som arrangementet skulle foregå en henvendelse fra TV Øst om, at de ville sende direkte fra museet og workshoppen. Det kunne vi ikke sige nej til. Set i bakspejlet burde vi have gjort det. I stedet for at de egyptiske rappere og de unge kom i centrum, blev det TV Øst og den direkte udsendelse, som satte dagsordenen for aftenen. Workshoppen kom nemlig aldrig rigtig i gang og de unge sad meget længe og ventede. TV Øst var her i 2 timer og fyldte meget med deres udstyr, og da udsendelsen var overstået, var der kun 30 minutter til de muslimske piger skulle hjem. Pigerne syntes, at aftenen havde været så kedelig, at de ikke ønskede at fortsætte med udstillingsprojektet. Derfor brugte jeg den efterfølgende dag på at opsøge pigerne på deres skoler og snakke med dem

- ◀ Foto 3 / De unge havde en forventning om, at de skulle lave plakater, for det gør man i skolen, når man laver udstilling. Vi mødtes derfor på museet en søndag for i fællesskab at lave bannere til udstillingen. Fotograf Anneli Kunosson

- ▼ Foto 4 / Projektets unge drenge arbejdede hårdt på at få forsikringspenge for indlånte genstande udbetalt. Her har de allieret sig med nogle venner i byen som besøgte os og smed udstillingens giner rundt i udstillingen Fotograf Christina Dømeland

for at få dem overtalt til at fortsætte. Drengene blev lidt længere end pigerne, men vi nåede ikke at indspille noget den aften. Derfor arrangerede vi en uge senere mulighed for, at de unge kunne indspille deres egen rap, hvis de ønskede det. Det var kun en lille gruppe på 3 drenge, som ønskede det. Det blev til en rap af tre minutters varighed. Det var lidt trist, da 25 unge fra Vangkvarteret var mødt op til workshoppen.

En grænseoverskridende læringsproces (foto 4)

Projektet har uden tvivl været grænseoverskridende på mange måder, og som museum har vi lært rigtig meget. Blandt andet skal vi huske at tænke indsamling ind, næste gang vi arbejder med samtidshistorie. Det er så let at sige, at de unge skal lave en udstilling, men hvordan bevarer vi deres historie til fremtiden? En ting vi har været tvunget til at arbejde med fra såvel de unges som museet side er vores egne fordomme. Det har ikke været helt smertefrit. Man kan undre sig over, om vi som museum overhovedet var parat til det her projektet. Men måske var projektet en nødvendig læringsproces, vi skulle igennem, for at forstå, at det ikke er gennem overfladiske projekter, men ved at begynde med museet som organisation, at vi kan være med til at skabe et inkluderende og mangfoldigt Danmark. På trods af alle udfordringerne er det alligevel lykkedes at generere ny viden om en befolkningsgruppe, der

sjældent kommer på museet. Samtidig har vi fået ny viden om formidling af og til unge, hvilket museet kan anvende i sin fremadrettede formidling til denne målgruppe. Samarbejdet og udstillingen har også givet museet netværk i henhold til målgruppen for projektet (unge i alderen 14 - 18 år fra Vangkvarteret) som kan bruges i det fortsatte arbejde med inklusion og mangfoldighed på museet. På Kulturtyrelsens hjemmeside kan du læse mere om vores erfaringer med projektet.

Fakta

Vangkvarteret er et boligbyggeri i Holbæk med store sociale og beskæftigelsesmæssige udfordringer. 60% af kvarterets beboere er indvandrere og 16% er unge mellem 16 og 24 år. 54 % af de mellem 14 – 64 år står udenfor arbejdsmarkedet.

Projekt 4300 Agervang

"Projekt 4300 Agervang" er et 4-årigt kriminalitetsforebyggende projekt forankret i Ungdomsområdet under SSP i Holbæk Kommune, hvor målgruppen er de 13-17-årige i boligområdet Vangkvarteret. Projekt 4300 Agervang skal hjælpe områdets unge med at komme godt i gang med skole og uddannelse, til at få en tilknytning til arbejdsmarkedet og et velfungerende fritidsliv.

Kunsten af lære sprog

Kunsten at lære sprog

Jesse-Lee Costa Dollerup, museumsunderviser, Sorø Kunstmuseum, Tanya Lindkvist, museumsinspektør og leder af undervisningsafdelingen. Sorø Kunstmuseum, tl@sorokunstmuseum.dk

Sorø Kunstmuseum og Museet for Samtidskunst igangsatte i 2012 det tværfaglige samarbejdsprojekt Kunsten at lære sprog støttet af Kulturstyrelsen. Projektets formål var at kvalificere og styrke undervisningen i dansk som andetsprog for voksne sprogkursister på kunstmuseerne. Slagelse Sprogcenter indgik som samarbejdspartnere med fokus på sproglæring som en helhedsorienteret læringsproces indenfor museets alternative læringsrum. Projektet resulterede i en lang række tiltag målrettet sprogcentre samt en undervisningspublikation udgivet i samarbejdet med Forlaget Alfabet.

Kunsten som sproglæringsredskab

Projektets didaktiske tilgang var baseret på kognitiv lingvistiske og socialkonstruktivistiske læringsprincipper samt sansebaserede undervisningsmetoder. Testforløbene var centreret omkring en dialogbaseret undervisningsform, som integrerede kursisternes forhåndsviden, personlige historier og fortolkninger og satte fokus på udviklingen af mundtlige kommunikative kompetencer og interkulturel forståelse. Med kunsten som sproglæringsredskab åbnede projektet for kulturelle og samfundsrelevante problemstillinger. Inddragelsen af kursisterne i meningsdannelseprocesserne i mødet med kunsten gav dem medejerskab til sproglæringsprocessen, hvilket styrkede deres identitetsfølelse og selvtillid på målsproget dansk. Ved at konkretisere mødet med kunsten gennem et fokus på sproglig udvikling, lettilgængelige hverdagstematikker og en helhedsorienteret pædagogisk tilgang fungerede museets rum som et bindeled mellem klasseværelset og verden udenfor. Intentionen var at simulere den helheds-

læring, kursisterne oplever til daglig, når de tager deres ny erhvervede sprog ud af klassens trygge rammer og bruger det i praksis i samfundet.

At inkludere målgruppen

Det var afgørende, at sprogkursisterne blev forstået og modtaget som en mangfoldig målgruppe i etnisk, social, og personlig henseende. Det krævede en særlig opmærksomhed på inklusionsbegrebet således at sproglæringsprocessen og kursisternes fælles oplevelse af at lære dansk og at begå sig i et nyt samfund dannede grundlag for projektets didaktiske og tematiske fokus i stedet for et initialt fokus på bestemte kultur- og etnicitetsforskelle. Forløbene var struktureret således, at inddragelsen af kursisternes personlige erfaringer gav naturlig anledning til diskussion om kulturforskelle og etnicitet på kursisternes egne præmisser og som et naturligt led i sproglærings- og samfundsorienteringsprocesserne.

Projektets testforløb – struktur og indhold

Hvert testforløb varede to timer og startede med en fælles introduktion. Her blev kursisterne budt velkommen og budt på kaffe, te etc. Alle kursisterne præsenterede sig selv – kort og personligt – mens kaffen blev drukket og omgivelserne tjekket. Øvelsen var en simpel, men vigtig gestus, som tjente flere formål. Da museet var et ukendt miljø for de fleste kursister, var det afgørende at skabe trygge læringsrammer ved at tage udgangspunkt i det kendte. Ved at indlede med en sproglig succesoplevelse – noget, der lå indenfor alle deltagernes sproglige evner – var formålet både at vække tillid blandt kursisterne og opfordre til aktiv deltagelse og erfaringsudveksling under forløbet. Kunst- og museumsbegrebet blev også præsenteret på et tilpasset niveau. Her samlede museumsunderviseren vigtige oplysninger om deltagernes forhånds-

◀ Kursister fra Slagelse Sprogcenter under et testforløb på Sorø Kunstmuseum. © Diana Gerlach

erfaring, skabte et trygt, imødekommende læringsrum og gjorde dermed op med potentielle negative associationer om museernes eksklusivitet.

Undervejs i forløbet blev kursisterne præsenteret for 4-5 udvalgte kunstværker. Værkerne blev ikke formidlet på traditionel vis, f.eks. med et tematisk fokus eller en kunsthistorisk kontekstualisering, men med udgangspunkt i kursisternes umiddelbare møde med - og oplevelse af - værket. Til hvert værk var der en fokuseret sproglig øvelse, som åbnede for relevante kulturelle og samfundsmæssige problemstillinger og mulighed for at dele egne erfaringer og viden. Øvelserne satte fokus på grundlæggende sprogfærdigheder, såsom at kommunikere i nutid og datid, øve adjektivformer og aktivere kursisternes passive ordforråd. Succeskriterierne for et forløb blev dermed ikke målt efter kunsthistorisk spændvidde eller antal af behandlede værker, men efter, hvordan de udvalgte værker og deres tematikker, blev gjort tilgængelige og relevante for kursisternes virkelighed, og hvordan deres sproglige færdigheder blev stimuleret af de tilknyttede sproglige øvelser. Da de fleste kursister havde forskellige sproglige baggrunde og personlige erfaringer, var der behov for en del fleksibilitet fra museumsunderviserens side for at imødekomme de unikke form- og indholdsmæssige udfordringer, som hvert forløb bragte med sig.

At navigere i krydsfeltet

Kunsten at lære sprog placerer sig i en overordnet publikumsvision; nemlig at arbejde målrettet og inkluderende med differentierede målgrupper. Projektet ønskede specifikt at bringe de forskellige fagligheder i spil og så derfor det tværfaglige samarbejde som en mangfoldig og lærerig udvekslingsproces. Men samarbejdet blev også et vigtigt reflektorisk redskab, hvorved museet dels blev klogere på sine brugere, men også på sig selv, samlingen og ikke mindst undervisningspraksis. Det tværfaglige samarbejde udfordrer således museets faglige grænser og forståelse af kunstens betydning set fra brugernes synsvinkel og mødets relevans. Som projektejer gjorde Sorø Kunstmuseum sig bl.a. flere væsentlige erfaringer; ved at bruge kunsten som et sprog læringsredskab og implementere en

socialkonstruktivistisk læringstilgang kunne museet gøre op med sine egne forestillinger om målgruppen og arbejde frem mod ønsket om et ligeværdigt og fordomsfrit møde med sprogkursister som målgruppe. Fra kursisternes samt sprogunderviserens side har udfordringen ofte ligget i forestillinger om museet som et kulturelitært og ekskluderende miljø. I andre tilfælde har det drejet sig om et manglende kendskab til kulturinstitutioner i det hele taget. Museet blev derudover klogere på den særlige opmærksomhed, som skal rettes mod udstillingernes kulturelle kontekst og relevans for at danne grobund for målgruppens vellykkede møde med kunsten.

Vidensdeling og projektets videre liv

Projektet peger entydigt på en stor interesse for krydsfeltet mellem sproglæring, lingvistik og kunst. Sorø Kunstmuseum arbejder derfor videre med projektet Kunsten at lære sprog II, som har til formål at muliggøre og understøtte kommende samarbejdsalliancer mellem andre kunstinstitutioner og sprogcentre i Danmark. Kunsten at lære sprog II er centreret omkring udviklingen af en netværksportal, hvor kommende samarbejdsalliancer mellem kunstinstitutioner og sprogcentre kan opstå, man kan udvikle nye forløb, dele relevant litteratur, etablere gensidige samarbejdsaftaler m.m. Kunsten at lære sprog II er netop blevet støttet af Kulturstyrelsen og igangsættes sept.2013.

www.sorokunstmuseum.dk

Fakta

Kunsten at lære sprog resulterede i følgende:

2 undervisningstilbud til Sprogcentre

1 undervisningspublikation udgivet i samarbejde med Forlaget Alfabet (udg.nov.2013)

1 inspirationsmateriale målrettet museumsundervisere, der ønsker at arbejde med målgruppen.(udg. sept.2013)

1 seminar: Museet som inspirerende og inkluderende læringsrum, se mere: <http://www.sorokunstmuseum.dk/undervisning/FLUKS%20-%20Festival%20for%20unge/seminar-sprog-og-laering-pa-museet-om-museet-som-inspirerende-og-inkluderende-laeringsrum-for-sprogkursister>

Gellerupblokke af kunstneren Silvio Zangarini

Fortællinger fra Gellerup/Toveshøj

- er brugerinddragelse lig med ejerskab?

Danielle Guldmann Sekwati, projektkoordinator, Den Gamle By, mag. art i etnografi og social antropologi, master i Afrikastudier, dgs@dengambleby.dk

Facebook: 'Den Gamle By – Fortællinger fra Gellerup/Toveshøj'.

Historier fra 8220

Den Gamle By rykkede i efteråret 2012 til boligområdet Gellerup/Toveshøj udenfor Aarhus for at søsætte projektet: 'Historier fra 8220 – medejerskab til historien med afsæt i nærområdets egne fortællinger'. Området var blevet udvalgt, da det vil gennemgå store fysiske forandringer som led i en igangsat helhedsplan i de næste mange år.

Det overordnede formål med projektet er at dokumentere livet i dag fortalt igennem beboernes egne fortællinger om hverdagslivet i området.

Afgivelse af retten til at bestemme fortællingens indhold Et af målene med projektet er at skabe et lokalhistorisk museumsprojekt, der konsekvent arbejder brugerinddragende, og desuden indsamler fortællinger på de lokale beboeres præmisser. Indsamlingen af fortællinger vil derfor ikke være fastlåst af en bestemt form eller et bestemt indhold, men derimod være undersøgende i forhold til, hvordan museumsaktivitet giver mening og er relevant for beboerne i området. Med disse præmisser i tasken drog Den Gamle By til bydelen Gellerup med Gellerup Museum som base.

Indsamling af fortællinger

Mange af beboere i området er ikke personer, der typisk kommer som private gæster i Den Gamle By. De er ikke vant til museer og museumsfortællinger. Så hvordan kunne vi gøre projektet relevant for dem?

Samtaler med en række beboere i området gjorde det klart, at ikke alle delte den forståelse vi som museumsansatte havde af en fortælling. Der blev derfor hurtigt sat fokus på processen bag en fortælling: Hvad er en fortælling, hvordan er den relevant, og hvordan beretter en fortælling om livet i et område? Disse spørgsmål dannede baggrund for en række indledende workshops, hvor fokus ikke var på at skabe et konkret produkt til dokumentation eller udstilling, men at give brugerne en forståelse af, hvad en fortælling er.

Fortællingens form og indhold

Det var vigtigt for os, at fortællingerne skulle være på fortællerens egne præmisser, og af den grund var indsamlingen i starten meget løs. Indhold og form var ikke defineret på forhånd. Denne løse tilgang viste sig dog hurtigt at måtte ændres, for det blev for abstrakt for mange. Der blev herefter afholdt workshops og temadage med fastlagte lokalt funderede emner som for eksempel "Helhedsplanen".

Roller som projektkoordinator har bevidst været faciliterende. Faciliteringen skulle blandt andet reducere en partikulær vinkling, og dermed afværge, at vi som faglige museumsmedarbejdere kommer til at definere fortællingernes indhold med egne akademiske overvejelser og interesser.

Proces og produkt

En væsentlig idé bag projektet er også, at beboerne skal kunne se og forstå deres fortællinger som samtids- og lokalhistorie. Vores fokus har fra dag ét været på kvalitet frem for kvantitet, og at deltagerne har en god og lærerig oplevelse og forstår sig selv som en vigtig del af den lokale og nationale historie. Vi startede derfor ud med at gennemføre workshops/forløb over flere gange, da det er en tidskrævende proces at indsamle og bearbejde fortællingerne. Det viste sig dog hurtigt, at det var en fordel at sikre, at proces og produkt var del af samme session, da det ikke altid var sikkert, at det var de samme brugere, der kom den efterfølgende gang. Det blev af den årsag nødvendigt hele tiden at have fokus på både produkt og proces.

Væsentlige erfaringer fra projektet

Projektet er stadig i gang, men vi har allerede gjort nogle væsentlige erfaringer:

Det er nødvendigt at etablere relevans for og dialog med den individuelle deltager i projektet. Hvordan relaterer projektet sig til personen, hvordan kan der skabes en forståelse for projektet, og for at personen indser, hvor vigtig han/hun er for den lokale- og nationale historie? Den vigtigste erfaring er derfor meget enkel: Hør, hvad deltageren siger, for sådan finder du ud af, hvordan projektet giver mening - og om det overhovedet giver mening. Find ud af, hvordan deltageren udtrykker sig bedst, og med hvilken form for udtryk, han/hun er mest tryk. Det betyder, at man som projektansvarlig skal være villig til hele tiden at gå nye veje samt at tilpasse tiltagene og arbejdsmetoderne. En løbende dokumentation af forløbet er derfor nødvendig, for at fastholde den nødvendige refleksion og tilpasning.

Vigtigt er også at være bevidst om, at ens projekt ikke er det eneste tilbud i området, og at ikke alle finder projektet lige så spændende, som man selv synes, det er. I et område som Gellerup/Toveshøj er dette meget tydeligt, da der altid er et stort antal projekter i gang, og folk 'shopper' tilbud.

Dialogen med beboerne er afgørende. Inviter til ærlig dialog, snak med lokalbefolkningen, fortæl om projektet til alle. Netværket er afgørende. Man skal være villig til og i stand til at møde andre mennesker i øjenhøjde. Vi har hele vejen igennem projektet prioriteret tid til snakken om projektet, og mange giver udtryk for, at de er glade for, at der blev sat fokus på lokalområdet på en sober måde. At kunne ansætte lokale er også en fordel. Det er almindelig praksis i mange projekter i Gellerup, at de starter med at ansætte lokale beboere for herved at nå flest muligt i området. Flere unge har da også givet udtryk for, at de havde interesse i at arbejde for os, fordi de syntes, at projektet var spændende. Ansættelse lå dog ikke som en mulighed inden for projektets økonomiske rammer, selvom det ville have været en fordel at kunne ansætte lokale i projektet. Dels fordi de kan nå længere ud i lokalområdet, end vi selv kan. Dels på grund af den symbolværdi, der ligger i, at der sættes synligt pris på folks kompetencer og samtidig med at lokalområdets beboere involveres, også på arbejdsniveau. Endelig kan en ansættelse af lokale være med til at give os som projektholdere en insider-viden og en forståelse af, hvad der kan motivere til bredere deltagelse.

Brugerinddragelse og ejerskab

I løbet af projektet har vi flere gange oplevet samme mønstre: Vi starter et forløb op med interesserede deltagere, der kommer flere gange. Men af forskellige årsager vil de

▲
To unge lokale kvinder arbejder med Gellerup-kort til Helhedsplanworkshop. De tegner og skriver om deres drømme for Gellerups fremtid på kortet.

ikke længere benytte tilbuddet efter en periode. Denne problemstilling er udbredt for en del af tiltagene i boligområdet. Det åbner for en række spørgsmål og erkendelser: Blandt andet at brugerinddragelse ikke nødvendigvis medfører ejerskab, som ofte er det vi som museer anvender som et succeskriterium i vores projekter. Men hvad betyder det egentligt at tage ejerskab? Hvordan viser ejerskab sig? Hvad er ejerskab i praksis? Og skal deltageren nødvendigvis tage ejerskab?

Hvorvidt deltagerne tager ejerskab eller ej, kan være svært at vurdere alene ved deltagerobservationer. Metoder til at måle ejerskab, også hos dem, der kun deltager kortvarigt, og hvor det ikke er muligt med samtale efterfølgende, er interessante at overveje og udvikle, for at vi kan arbejde mere bevidst og målrettet mod at give deltageren en ejerskabsfølelse.

Ejerskab har mange ansigter. Et eksempel er, at der kommer en teenagedreng en del på Gellerup Museum. Han vil gerne arbejde for Den Gamle By. Han ser sig selv

som museumsinspektør og tager gerne mod gæster ved døren, tager billeder i området og hjælper med at folde brochurer. Personer, der har deltaget i projektet, er også kommet forbi for at vise museet og projektet frem til vennerne.

Relationen mellem brugerinddragelse og ejerskab er derfor vigtigt at reflektere over, da vi tænker, at denne relation er et godt pejlemærke for, om projektet er relevant og giver mening for de deltagende.

At nå ud til nye grupper – et eksempel

Med projektet ønsker vi i højere grad at nå ud til en gruppe af beboere, der ikke normalt benytter sig af kulturtilbud udenfor Gellerup. Det har været svært at etablere kontakter til disse grupper på individuelt plan, hvorfor vi tilbød at samarbejde med foreninger og organisationer. Vi havde et rigtig godt forløb med lokale bydelsmødre. Det blev affødt af, at vi blev inviteret til at lave en workshop med bydelsmødrene om, hvordan mødrene brugte det

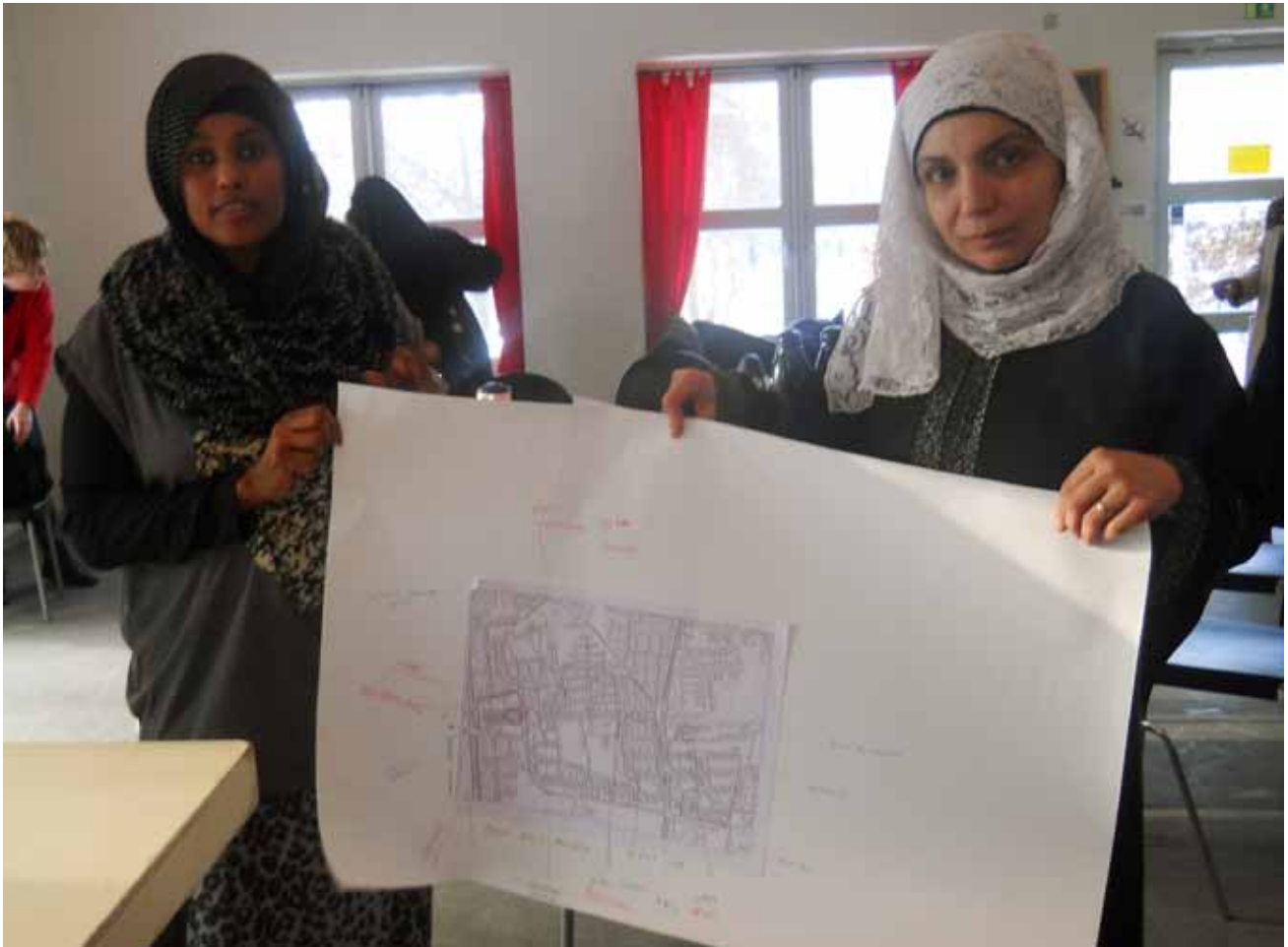
▲
Der fortælles og tegnes fortællinger til en fortælle-
dag i Foreningernes Hus.

fysiske rum i Gellerup. Ved workshoppens afslutning rækker en kvinde hånden op og siger; 'Nu har I lært af os, nu skal vi lære af jer'. Dette førte til en række workshops om hjemmet og byrummet både i Gellerup og i Den Gamle By. Udover et godt og lærerigt forløb for begge parter skabte samarbejdet også en god forbindelse mellem bydelsmøderne og projektet. Efter workshopforløbet var endt tog to mødre selv initiativ til en dag at komme på Gellerup Museum til en annonceret fortælle dag og lave somaliske snacks og hygge med børnene.

Nye åbninger – at gå nye veje

I tråd med projektets ånd har vi lyttet og været i dialog. Der er derfor i løbet af projektet opstået nye ideer

i samarbejdet med de lokale kræfter. En ny bevilling fra Kulturstyrelsens formidlingspulje betyder, at Den Gamle By fortsætter arbejdet i Gellerup - i tæt samarbejde med beboerne. Det har betydet, at der det kommende år skal etableres et lokalt guidekorps, der skal gennemføre guidede rundvisninger i lokalområdet. Tanken er, at de lokale har værdifuld viden om området, der skal omsættes til en kompetence og give mulighed for beskæftigelse. Desuden er der opstået et ønske om en ungeklub, hvor unge skal uden for Gellerups "grænser" og lære flere lokale og nationale kulturtiltag at kende, samtidig med at de skal være med til at formidle deres egen historie. Endelig skal der bygges bro mellem Gellerup/Toveshøj og Den Gamle By, hvor der skal findes nye veje for at lave museumsarbejde. Den Gamle By får herved mulighed for at drage flere

▲
Bydelsmødre, der fremviser et kort, de selv har lavet.
De har indtegnet deres daglige aktiviteter i det offentlige rum.

erfaringer og afprøve nye veje for, hvordan et museum kan agere og være museum i et lokalområde, der er ved at indse, at deres historie også har værdi i den store historie om Aarhus og verden. Beboerne skal nu selv fortælle og formidle deres historie i lokalområdet og til det omgivende samfund. De er 'in charge' med fortællingerne om det sted, de bor, og det liv, de lever i deres område.

Fakta

Historier fra 8220 – medejerskab til historien med afsæt i nærområdets egne fortællinger
Projektperiode: 1.10.2012 – 30.9.2014
Bevilling: 400.000 kr.

Projektleder: Museumsinspektør Anneken Appel Laursen, cand. mag i historie og kommunikation
Projektkoordinator: Danielle Guldmann Sekwati, mag. art i etnografi og social antropologi
Lokale samarbejdspartnere: Gellerup Museum, Brabrand Årslev Lokalhistoriske Arkiv, Gellerup Bibliotek, Foreningernes Hus, lokale foreninger og borgere.
Erfaringsudveksling og læring i processen sker i tæt samarbejde med ARKEN i brugerundersøgelsen "Nye målgrupper på kunst- og kulturhistoriske museer", der også har modtaget støtte fra Kulturstyrelsen.

Både børn og voksne kommer med spontane udbrud, når de første gang ser noget i mikroskopet; "Ej, hvor vildt", "Hold da kæft", "Fy, hvor er det klamt". Det er i øvrigt en rundorm.

▲
Et lille udpluk af de mange fascinerende mikrolivsdyr museets gæster selv kunne finde frem til i mikroskoperne hhv. en kiselalge, coleps og en ciliat.

Mikroliv

Mikroliv på museum

Pernille Mølgaard Andersen, formidlingsinspektør,
pma@nathist.dk og **Henrik Sell** sell@nathist.dk,
vicedirektør, Naturhistorisk Museum – Aarhus

En verden til forskel

Mikroliv findes overalt i og omkring os, og spiller en helt central rolle i forhold til liv og død. Desuden er der et stort samfundsmæssigt fokus på dette "ukendte" liv, da det bidrager til udvikling af fx medicin og enzymer, som bl.a. anvendes i industrien.

Der findes et hav af gode historier i mikroliv og den mikroskopiske verden, og som et naturhistorisk museum er det vores simple pligt til at åbne denne forunderlige og værdifulde verden for andre – og alle kan være med: Bedstefaderen med barnebarnet, konen og kæresten, hele uddannelsessektoren lige fra grundskolen og til de videregående uddannelser.

Naturhistorisk Museum fik støtte til projektet fra både pulje 1 (Mikroliv og -død) og 2 (Den Magiske Mikroverden), og det var også vores hensigt med projektet at lade

formidlingen i udstillingerne smelte sammen med museets undervisningstilbud.

Vi vil i det følgende kort beskrive de delprojekter, der indgik i det samlede projekt.

Offentlige arrangementer

Hver søndag har Naturhistorisk Museum stillet laboratorium, mikroskoper og lupper til rådighed for alle interesserede, der ønskede at kigge tæt på eller høre om den forskelligartede mikroverden. Publikum har fået præsenteret sæsonens mikroliv af museets formidlere og specialister. Desuden har publikum selv kunnet lave præparater til at kigge på i mikroskoper og stereolupper. Publikum har været inviteret til selv at medbringe eget materiale, som de ønskede at kigge nærmere på.

En succesfuld udvidelse af konceptet har været at inddrage et pc-kamera, hvor særlige ting blev vist direkte på storskærm. Det giver en fælles oplevelse, som ansporer til at lede videre i prøven. Mange besøgende har aldrig kigget

i et mikroskop eller tænkt over, hvad der var i jorden eller i fx tagrendevand. Både børn og voksne kommer med spontane udbrud, når de første gang ser noget i mikroskopet: "Ej, hvor vildt", "Hold da kæft", "Fy, hvor er det klamt".

Permanent udstilling af mikroliv

Som en del af en ny permanent udstilling, Den Globale Baghave, er der etableret en sektion med levende mikroorganismer, historiske mikroskoper og et mobilt mikroskop-kamera, hvor publikum kan få syn for "eget mikroliv". Publikum fascineres, følelserne rammes, og spørgsmålene kommer helt af sig selv, når der kigges på mikroliv i udstillingen. Det er en ganske enkel udstilling, der bl.a. viser en håndfuld pølser under forvandling. Det er en helt naturlig proces, de foregår live. Det rammer dog noget centralt i vores viden – et urinstinkt, der handler om, at sådan noget mad er ulækkert (= farligt). Miderne, der munter sig på osten, kan ses i stor forstørrelse på skærmen lige ved siden af, og det forårsager lige så meget adder-følelse hos eleverne i de ældste klasser i grundskolen og gymnasieskolen.

Vi er overhovedet ikke alene...

Selv om rådnende pølser er klamme, kan besøgende på museet ikke lade være med at tage det håndholdte mikroskop for at gå på opdagelse på sig selv efter alt det ukendte. At erkende, at vi ikke er alene, men deler vores krop – både på ydersiden og indeni – med et utal af organismer, fascinerer alligevel mere, end det skræmmer. Om det er navlefnuller, mider i øjenvipperne eller en tæt gennemgang af nakkehåret, så skal det tjekkes, om der er tegn på mikroliv. Det skaber masser af latter og åbner for nysgerrige spørgsmål – ikke kun til egen krop, men også til mikroliv i større perspektiv. Det er altså en god indgang til det unge publikum i forhold til at sætte fokus på mikroliv. Det man ikke kan se, eksisterer ikke – eller hvordan er det lige?

Mikrolivet er vigtigt for os, og det er almen dannelse at vide, at organisk materiale ikke bare bevares for evigt, man indgår i et kredsløb. Desuden skaber det en nysgerrighed, som både er rettet mod en selv og mod verden. I bund og grund er vi blot en samling af celler, der evner at kommunikere rigtig godt med hinanden. Ikke nok med det, vi er også vært for en bunke andre organismer. For at eleverne kan arbejde i dybden med mikroliv i udstillingen og få diskuteret indholdet, kan de arbejde på iPads, hvor de via billeder og lyd dokumenterer det, de finder frem til.

Den digitale mikrolivs-nøgle

Lærerne i grundskolen og de lærerstuderende vil gerne arbejde med mikroliv, men rent videnskæssigt er det

svært fagligt. Mikrolivs-nøglen har derfor været med til at skabe interesse hos lærere og andre undervisere. Det har været udfordrende at udvikle en digital nøgle til mikroliv, der spænder fra bakterier over éncellede alger og éncellede dyr til komplicerede leddyr. Nøglen fungerer som en digital database af billeder, som alle kan anvende til bestemmelse af organismer fra ferskvand og selv kan uploade billeder til og inddrages dermed aktivt i dens udbygning. Dette fordrer, at brugerne opsøger og udforsker mikrolivet på egen hånd. Det er netop et af museets mål, at engagere befolkningen og øge dens interesse for natur.

Undervisning og inspirationsmateriale

Indsamling og undersøgelse af mikroliv giver anledning til at komme ud i naturen og at se det store i det små. Der kan måles på livsytringer i form af ilt dannelse (fotosyntese) og forbrug (omsætning og eller nedbrydning), der kan eksperimenteres med lys og kigges på bevægelse. Mikroliv kan også trække tråde til historie, dansk og samfunds-fag. Hvordan så verden ud, første gang Antonie van Leeuwenhoek iagttog mylderet af liv i en helt almindelig vanddråbe. Hvilke strømninger var der dengang, og hvilken betydning har mikroskopets opdagelse haft for vores liv i dag? Det er muligt at tage samfundsdebatten op, når vores fjorde og andre lavvandede områder invaderes af de mikroskopiske alger og blågrønalger.

Inspirationsmateriale og øvelsesvejledninger

Der er udviklet et undervisningsoplæg for grundskolens ældste klasser på Naturhistorisk Museum. Undervisningsoplægget understøtter Fællesmål II og tværfagligt arbejde på ungdoms-uddannelserne. Eleverne henter selv det materiale, de ønsker at undersøge, i den nærliggende sø, og med iPads kan eleverne arbejde videre i udstillingen og bearbejde noget af den viden, de har indhentet i undervisningsoplægget. Der er også udarbejdet vejledninger til indsamling eller til fx at lave sin egen mikro-zoo (høkultur) er udarbejdet til grundskolens ældste klasser og gymnasieskolen.

Samarbejde på tværs

Vi har løbende været i dialog med slutbrugere og samlingspartnere. Det har været utroligt berigende og interessant at arbejde med fagpersoner omkring projekterne. De evalueringer, vi har fået tilbage fra elever i 7.-9. klasse og lærerstuderende, er positive. Billedfiler og den digitale del appellerede i den grad til målgruppen. Mikrolivs-nøglen har et enormt udviklingspotentiale. Lærerruddannelsen og fokuslærerne vil indgå i det videre arbejde med mikroliv.

- ▶ Hver søndag stiller Naturhistorisk Museum laboratorium, mikroskoper og lupper til rådighed for alle interesserede, der ønskede at kigge på eller høre om den fascinerende mikroverden.

- ▶ Publikum får præsenteret sæsonens mikroliv af museets formidlere og specialister.

Nordisk Netværk

- af forskelle kan vi lære, og af ligheder kan vi styrkes

**Dorthe Godsk Larsen, bestyrelsesmedlem i MiD,
dgl@oesm.dk**

Hvordan ser det museale formidlingslandskab ud i Norden? Og hvad foregår der af museumsformidling rundt omkring på museerne i Danmark, Norge, Sverige og Finland? På MiD's initiativ blev det første netværksmøde mellem museumsformidlerforeninger i Norden afholdt i Stockholm på Nobelmuseet, der huser fortællingen om personer, som har gjort menneskeheden den største nytte inden for forskellige fagområder. Det var en perfekt ramme om et møde, der netop satte fokus på netværkets nytte for foreningsmedlemmerne igennem en diskussion af museumsformidlingens status og rolle i Norden.

Pedagogiska pris, Idétorget, museopedagogisesta toiminnasta

Den svenske forening FUISM-Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer har eksisteret siden 1971 og

har som MiD ca. 275 medlemmer. Udover en årlig konference uddeler FUISM hvert år en pris til Årets pedagogiske projekt, der uddeles i forbindelse med Riksförbundet Sveriges museer (RSM) årsmøde i maj. FUISM samarbejder således på samme vis som MiD med landet interesseorganisation for museer, hvor MiD som bekendt årligt udgiver et magasin i forbindelse med ODM's internationale formidlingsseminar.

Fra Norge er deltagere i netværket en sektion af det Norske Museumsforbund; SFF- Seksjon for formidling, dannet i 1996 med ca. 200 medlemmer og med rødder tilbage i Norsk Museumspedagogisk Forening, som starterede op i 1976. Frem for at nominere årets pædagogiske projekt, som FUISM gør, udvælger SFF årets allerbedste formidlingsidé. Ideerne samles på Idétorget på hjemmesiden med henblik på at synliggøre og dele ideer med andre museer.

Den finske forening, Pedaali, blev dannet i 2005 og har ca. 100 medlemmer. Pedaali er et stærkt netværksforum for

landets formidlere, som manglede et sted at mødes, diskutere og udvikle museumsformidlingen. Sidstnævnte er en grundlæggende mission hos alle formidlingssammenslutningerne; at styrke formidlingens rolle og status såvel internt i museets organisation som udadtil i forhold til mødet med museets publikum. På trods af museumsformidlingens udvikling igennem de sidste årtier, er der stadig et behov for at sætte fokus på at udvikle, kvalificere og professionalisere formidlingen.

Konkret samarbejde med konkret udbytte

Det blev tydeligt igennem diskussionen af museumsformidlingens status og rolle i Norden, at vi på trods af forskelle mellem vores lande tumler med mange af de samme problemstillinger og står overfor de samme udfordringer både i det daglige og på et mere overordnet strategisk niveau. Samtidig er der et udbredt ønske om at få flere redskaber til at gøre museumsformidlingen endnu bedre, dvs. både et ønske om forskning i formidling og konkret praksisorienterede greb til brug i det daglige.

Dette ønske overførte vi på vores første konkrete samarbejdsprojekt, hvor vi vil arbejde på udgivelsen af et nordisk nummer af MiD Magasin til efteråret 2014, der både har fokus på videndeling, kvalificering af formidlingen og formidlingsredskaber til foreningernes medlemmer. Efter magasinet følger flere samarbejdstiltag, således at netværket både kan skabe rum for, at vi kan lære af vores forskellige formidlingsprojekter og ideer og samtidig styrke hinanden i vores fælles visioner med museumsformidlingen.

Fakta

Læs mere om de nordiske museumsformidler foreninger her:

FUISM-Föreningen för pedagogisk utveckling i svenska museer: www.fuism.se

Norske Museumsforbund. SFF- Seksjon for formidling: www.sff.museumsforbundet.no

Pedaali: www.pedaali.fi

Rio

Internationale erfaringsudveklinger med udsigt til Atlanterhavet

Tine Seligmann, Museet for Samtidskunst & Tanya Lindkvist, Sorø Kunstmuseum

At rejse til Rio lyder eventyrligt! Ikke desto mindre kan det lade sig gøre bl.a. i forbindelse med CECA's årlige møde, hvor den internationale museumsverden videndeler og udveksler erfaringer. I år var ICOM konferencens overordnede tema; Museums (memory + creativity) = social change – et tema som blev diskuteret og perspektiveret i CECA regi og hvordan overstående temaer kan udfolde sig i formidlings- og undervisningsmæssig sammenhæng.

CECA har i tilknytning til deres årlige møder en Best Practice Award, som uddeles til 4 udvalgte projekter, der har gjort sig særligt bemærket. For at indgå i udvælgelse af Best Practice prisen indsendes en artikel, der indeholder en detaljeret beskrivelse af projektets baggrund, organisering, mål, evaluering m.v. og hvordan projektet stemmer overens med CECA og ICOMs overordnede strategier og

visioner. Fire projekter udvælges og tildeles Best Practice prisen og en række andre projekter får deres artikel i trykt i en international publikation. I år blev 10 Best Practice artikler publiceret i "Best practice 2: A tool to improve museum Education internationaly", som kan ses fra CECA hjemmeside.

Vi indsendte begge en artikel til Best Practice kategorien og blev efterfølgende inviteret til Rio for at præsentere vores projekter, henholdsvis KUNSTREJSEN og LEARNING MUSEUM. Der var også muligt at indsende forslag til andre kategorier bl.a. til research sessions, marked of ideers og theme sessions. Vi søgte dækning af rejseudgifter hos Kulturstyrelsen, hvilket man naturligvis også kan gøre i relation til de andre kategorier.

Udover selve deltagelsen på konference ønskede vi begge at styrke vores internationale netværk og ikke mindst viden om de nye BRIK lande – i dette tilfælde Brasilien. Vi

▲ Oscar Niemeyers hus, inde

◀ Udsigt over favelaen Rocinha

▲ Oscar Niemeyers hus, ude

valgte derfor at tage af sted nogle dage før konferencen startede, hvilket gav os mulighed for at besøge museer, kulturcentre og ikke mindst tage på udflugter i og udenfor Rio. Rio er jo kendt for sine ikoniske strande Ipanema og La Copacabana i front, mens bjergene og nationalparken Da Tijuca med regnskoven folder sig ud i baggrunden. På de guidede turer besøgte vi bl.a. en af Rios mange favelaer - tæt beboede byområder med primitivt byggede huse - der ligger op af bjergene. Mange af favelaerne har netop gennemgået store omvæltninger i kraft af regeringens passifisering og oplever - visse steder - en opblomstring rent kulturelt og menneskeligt. Vi besøgte i den forbindelse en lokal skole i favelaen, hvor vi fik indsigt i elevernes kreative bearbejdning af genbrugsmaterialer og den begyndende etablering af lokale favelamuseer. Vi besøgte en lang række museer, bla. MAR - The Museu de Arte do Rio - Rios nyeste museum, som bød på en fin samling og en nyåbnet tilbygning med et imponerende formidlingsprogram. Ligeledes Museu da República, hvor også Best Practice

prisen blev overrakt samt en langt række kulturcentre med overraskende udstillinger, et godt tag i lokal befolkningen og ikke mindst en stærkt intention om at være inkluderende. Endelig besøgte vi den verdens anerkendte brasilianske arkitekt Oscar Niemeyers hus, der er placeret i bjergene i udkanten af Rio. Niemeyer anses som en af de vigtigste pionerer i moderne arkitektur. Han stod blandt andet bag arkitekturen i Brasiliens nye hovedstad Brasília. Niemeyer døde sidste år og det er nu muligt at besøge hans hjem Casa das Canoas. Det var ekstremt spændende og rørende at opleve på nært hold, hvordan Niemeyer arbejdede med inde og ude, så naturen så at sige var del af huset og omvendt.

Alt i alt var det en fantastisk tur - både fagligt, kollegialt og menneskeligt. Det internationale perspektiv er inspirerende, udviklende og ikke mindst et brugbart redskab i kvalificeringen af vores kommende projekter både lokalt, nationalt og globalt.

NEWS – ICOM CECA

CECA Committee for Education and Cultural Access

Best Practise award til Sorø Kunstmuseum

Sorø Kunstmuseum har modtaget international pris fra CECA. "Kunstrejsen" er et undervisningsprogram til grundskolens mellemtrin, målrettet alle skoler i Kulturregion Midt- og Vestsjælland i Danmark. Programmet er udviklet af tre museer: Museet for Samtidskunst, Odsherreds Kunstmuseum og Sorø Kunstmuseum. "Kunstrejsen" udfolder sig i et lokalt regi – i Region Sjælland – men med globale perspektiver på museumsdidaktik og samarbejder på tværs af kommunegrænser, museer og skoler. Programmet har skabt international opmærksomhed og er blevet awarded sammen med 3 andre internationale projekter af CECAs jury. Tanya Lindkvist, museets inspektør og leder af undervisningsafdelingen, blev i den forbindelse inviteret til den internationale ICOM konference i Rio de Janeiro, Brasilien (august 2013), hvor programmet blev præsenteret og prisen overrakt. Juryen har bl.a. begrundet udvælgelsen i "Kunstrejsens" ambition om at levere kunstoplevelser til så mange som muligt i en del af Danmark, hvor adgangen til museer er begrænset. I stedet for at se den geografiske placering som et problem udnyttes geografien inkluderende og aktivt til at skabe fortrolighed og ejerskab til det fysiske kulturlandskab.

Website

CECA's hjemmeside er blevet lagt ind under ICOM's hovedsite. Dette er gjort for at lette adgangen til sitet, og for at kunne sikre et mere professionelt vedligehold af sitet. I den kommende tid vil det derfor ikke være muligt at anvende CECA's medlemsdatabase, The Experience Exchange, da der endnu ikke er leveret en teknisk løsning på overførelsen af data.

Se den nye hjemmeside: <http://network.icom.museum/ceca/>

Nyt fra Rio

CECA har afholdt sine egne møder i forbindelse med ICOM's General Conference i Rio de Janeiro 10.-17. august. Blandt andet blev den nye bestyrelse præsenteret.

Fra Danmark holdt Tine Seligmann fra Museet for Samtidskunst oplæg om Learning Museum under titlen "Learning and creative Partnerships between Cultural and educational Institutions." Oplægget bliver publiceret sammen med Kunstrejsen som artikel i e-publikationen "Best practice 2: A tool to improve museum Education internationaly". Når bogen er færdig vil det kunne findes på CECA's hjemmeside, hvor også andre publikationer kan findes.

OBS. Danske CECA medlemmer, der ikke modtager information fra CECA, må meget gerne sende deres mail til mg@tekniskmuseum.dk, da al korrespondance forgår via mail.

Du kan også finde CECA på Facebook

"Sorø Kunstmuseum får her overrakt deres Best Practise award af CECA's formand Emma Nardi"

MiD INFO / OPSLAGSTAVLEN

GENERALFORSAMLING OG TEMADAG

Innovation, interaktion og kulturhistorisk formidling

Mandag den 24. februar kl. 10-16

VejleMuseerne - Kulturmuseet Spinderihallerne

Temadagen vil bestå af en rundvisning i Kulturmuseum Vejle's udstillinger i Spinderihallerne, samt oplæg og debat om de indspark det giver til den kulturhistoriske, museale fortælling at have til huse i et innovativt og kreativt miljø.

Endeligt program udsendes til medlemmer og annonceres på hjemmesiden, facebook og formidlingsnet.dk

SÆT OGSÅ X I KALENDEREN

10.-12. marts 2014

ODMs internationale formidlingsseminar.

1. april 2014

Sharing is Caring

The purpose of the Sharing is Caring seminars is to bring together library, archive and museum professionals to discuss the preconditions and realities of free and common access to digitized cultural

Tjek: <http://vimeo.com/channels/sharingiscaring>

BESTYRELSEN

MiD bestyrelsen mødes i december for at planlægge aktiviteter i 2014. Har du som medlem af foreningen særlige ønsker, forslag til aktiviteter, temadage o.a så meld endelig ind med dit bud senest den 1.december 2013.

MiD

- er foreningen for museumsformidlere i Danmark og for andre, som interesserer sig for at formidle kunst, kultur og natur.
- prioriterer fagligheden i formidlingen og sætter fokus på faget.
- ønsker at styrke det tværfaglige samarbejde.
- styrker det kollegiale potentiale.
- arbejder for at opkvalificere formidling gennem styrkelse af såvel nationale som internationale samarbejder.

Bliv medlem af MiD

Et årligt medlemskab koster 300 kr. og du får muligheden for at netværke på formidlingsfagligt niveau. Meld dig ind i foreningen på: kasserermid@gmail.com.

Følg os også på Facebook